

Kirkelig fellesråd
i Trondheim

Årsrapport 2016

Innhold:

Vi har plass til flere, ved Kirkevergen	3
Kirken i Trondheim – Tradisjon og forandring, ved leder av Kirkelig fellesråd	4
Om virksomheten	5
Tro, kultur og samfunn	8
Gravplassforvaltningen	20
Bygg og eiendom	22
Organisasjon – satsingsområder, ansatte og årsverk	27
Økonomi og økonomisk resultat	30
Representanter i Kirkelig fellesråd	31

Kirkelig fellesråd i Trondheim har servicekontor i Munkegata 6.

Tlf. 994 36 000

Kirkeverge Kjell Inge Nordgård har kontor samme sted.

Postadresse:

Kirkelig fellesråd i Trondheim

Postboks 2300 Sluppen

7004 Trondheim

E-postadresse: post.trondheim@kirken.no

Hjemmeside: www.kirken.no/trondheim

Årsrapporten 2016

Ansvarlig redaktør: Kjell Inge Nordgård

Redaksjon: Arne Lauvås

Korrektur: Rannveig Naustvoll

Grafisk produksjon: Trykkpartner AS

Bilde på forsiden: Ina Elise Dahlen og Gøran Loraas (Foto: Elisabeth Bugge Olsen)

Bilde på baksiden: Kristian og Hilde Kvam Lønnum (Foto: Elisabeth Bugge Olsen)

Vi har plass til flere

Kirkelig fellesråd i Trondheim har over år tatt på alvor ønsket om å øke tilslutningen til kirke- og menighetslivet i byen. Det har vært en nedgang over mange år, til tross for en seriøs og iherdig innsats i staber og råd med seremonier og arrangementer med god kvalitet. Vi utfordres på vilje til endringer både med tanke på arbeidsform, formidling og prioriteringer, uten at det skal gå på bekostning av kirkens innhold.

Kirkeverge Kjell Inge Nordgård
(Foto: Kristian Svardal)

Vi må søke kunnskap om hvorfor færre søker kirken. I 2016 gjennomførte vi ved hjelp av Norfakta en spørreundersøkelse blant byens befolkning. Den ga oss noen svar, men også interesse for å søke videre. Vi ser at mange – spesielt blant yngre voksne – bekrefter at de identifiserer seg med kirkens verdier. Mange er interesserte i å delta i frivillige aktiviteter i menighetene. Utfordringer ligger i å synliggjøre og sette rammer for frivillige aktiviteter som interesserte kan identifisere seg med. Undersøkelsen viser også at for få – selv de som har mest kontakt med kirken – kjenner til de tilbud som gis. Markedsføringsarbeidet trenger fortsatt stort fokus. Vi utvikler for tiden kommunikasjonsstrategier hvor også bruk av sosiale medier inngår.

Den diakonale satsningen de senere årene begynner å bære frukter. Diakonene samarbeider godt og de har gjennom 2016 utviklet aktiviteter på tvers av menigheter – aktiviteter som tilbys innbyggerne i livssituasjoner hvor tilbud om kirkens omsorgstjenester er relevante. Dette er aktiviteter og deltakelse som så langt ikke er fanget opp i statistikker.

Kirkelig fellesråd ønsker å stimulere til større differensiering i tilbudet til byens befolkning. Det krever kompetansebygging og langsiktighet i utviklingen av nye tilbud. Fellesrådet gir støtte til menigheter som ønsker å utvikle nye gudstjenestetilbud som blir mer relevant for grupper i befolkningen.

Kirkelig fellesråd fortsetter utredningsarbeidet knyttet til muligheten for endret soknestruktur til færre og større sokn i Trondheim. Større staber og lokal ledelse tror vi kan gi større kraft lokalt i utviklingsarbeidet.

Strukturendringer åpner også for mer differensiert bruk av kirkebyggene. Det er til slutt menighetsrådene som tar initiativ til å søke om endring av soknegrenser eller sammenslåing av sokn.

Vi har nå fått god kontroll på vedlikeholdet av kirkebyggene og opplever at det gis gode tilbakemeldinger fra menighetene på det arbeidet som gjøres. Vi ser samtidig at Charlottenlund kirke er en stor utfordring og at det kan bli nødvendig med nytt bygg.

Gravplassituasjonen i de østlige deler av byen er krevende. Vi er derfor glad for at byggingen av Charlottenlund gravlund nå er påbegynt. Samtidig er en større utbygging av Tiller kirkegård fullført i 2016. Dette, sammen med frigjøring av gamle graver gjennom et kalkingsprosjekt, gjør at presset på nok gravplasser i Trondheim gradvis bedrer seg.

Domkirka sett fra Munkegata (Foto: Kjetil Aa)

Kirken i Trondheim

– tradisjon og forandring

Fra nyttår i år er en statskirke tradisjon gjennom flere hundre år slutt. Samtidig videreføres den tusenårige kirke tradisjonen som kan regnes tilbake til den gang de første kirkebygg ble grunnlagt ved Nidelven, og Nidaros domkirke ble bygget opp til å være Norges – og et av Europas – viktigste pilegrimsmål.

Svein Willy Danielsen, leder av Kirkelig Fellesråd
(Foto: Kristian Svardal)

I alle disse årene har kirken og gudstroen vært ankerfestet for et samfunn i kontinuerlig forandring. Kirken har stått for tradisjonen og tryggheten som har båret byens befolkning gjennom både gode og vanskelige tider, i glede og sorg, ved livets inngang og utgang.

Slik ønsker vi at det fortsatt skal være – innenfor en selvstendig folkekirke. Vi ønsker at kirken skal være solid forankret i byen og i de forskjellige menighetene, vi ønsker at kirkens rolle skal være diakonal, omslutende, raus og åpen. Den skal bety noe – for flest mulig.

Kirkens fundament og kirkens oppgave vil være de samme gjennom alle tider og alle samfunnsendringer. Men kirkens måte å løse oppgavene på må ha dynamikk. Nye tider, nye rammebetingelser, og nye utfordringer fordrer tilpasningsdyktighet og kreativitet. Vi har ikke bare fått en total omveltning i overordnet kirkestruktur, men vi har også fått oppgaven å formidle og fungere i et mye mer multikulturelt og multi-religiøst samfunn, vi utfordres av en økende sekularisering og en redusert kirkesøkning, vi ser nye former for omsorgsbehov og vi opplever press på tilgjengelige ressurser – både økonomiske og menneskelige.

Vi skal ikke bare forvalte våre egne menigheter, vi skal være en aktiv del av den verdensvide kirke, av den norske kirke, og ikke minst – av kirken i Trondheim.

Vi skal hver av oss fungere på de arenaer vi er tildelt innenfor dette. Kirkelig fellesråd har på menighetenes vegne et hovedansvar for å ivareta og videreutvikle kirken i Trondheim. I dette ansvaret ligger det å utnytte begrensede ressurser, gjennomføre effektiv drift, tilpasse oss til endringer i befolkningsstruktur, ivareta kirkebygg, sikre kapasitet mht gravsteder, støtte opp om diakoni, trosopplæring og kirkemusikk – alt med utgangspunkt i den bærende visjonen i Mål- og strategiplanen: Den norske kirke i Trondheim – en åpen, omsorgsfull og evangeliserende folkekirke.

I året som gikk, har Fellesrådet tatt et initiativ til å evaluere dagens soknestruktur i Trondheim og komme opp med forslag til endringer i form av færre og større sokn. Dette er bl.a. et svar på en forespørsel som kom fra Bispedømmet for et par år siden. Utgangspunktet har blant annet vært et ønske om bedre ressursutnyttelse, sterkere fagmiljø i stabene, bedre muligheter for samarbeid og spesialisering – i sum; en mer slagkraftig og ressurseffektiv kirke i Trondheim.

Dette er en prosess som vil forandre menighetenes involvering i 2017. Det er en prosess som nettopp utfordrer grensesnittet mellom tradisjon og forandring. Og som fordrer av oss å ha perspektivet på den byovergripende kirke, en kirke som kan være dynamisk og på samme tid forankret i sine kjerneverdier.

Døpefont i Charlottenlund kirke
(Foto: Ingrid K. Moxness)

Om virksomheten

Den norske kirke i Trondheim er organisert i 20 grunnenheter, sokn, hvor medlemmene bor. Hvert sokn er representert gjennom to folkevalgte organer, menighetsrådet i det lokale sokn og Kirkelig fellesråd i Trondheim (KfiT). Rådene har gjennom Kirkeloven et selvstendig ansvar på vegne av soknet og kirkens medlemmer.

Fellessrådet forvalter alle kirkebygg og gravplassanlegg, drifter lokale preste- og menighetskontor, er arbeidsgiver for alle kirkelige ansatte unntatt prestene og har ansvar for å utarbeide overordnede mål og planer for den kirkelige aktivitet i kommunen. KfiT har følgende hovedmål innen fire nøkkelområder for virksomheten:

• Tro, kultur og samfunn:

Kirkelig fellesråd skal forvalte lovpålagte oppgaver og satsingsområdene trosopplæring og diakoni, slik at kirken er til stede der folk lever og bor.

• Kirkegårder/gravlunder:

Alle kirkegårder/gravlunder skal opparbeides med parkmessig standard og være universelt tilrettelagt, og alle nye kirkegårder/gravlunder skal i tillegg tilrettelegges for ulike trosretninger/livssyn.

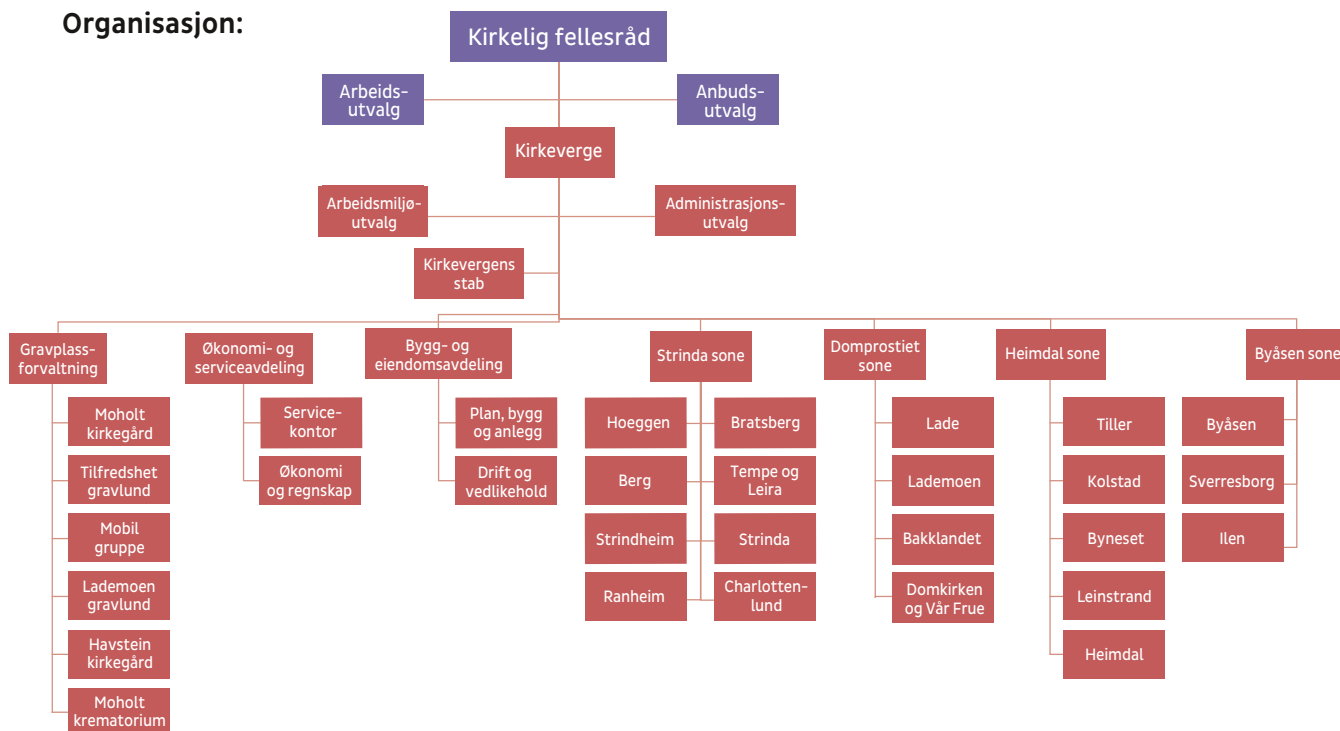
• Bygg og eiendom:

Kirkelig fellesråd skal forvalte bygg og anlegg slik at menighetene har tjenlige og universelt tilrettede bygg for kirkelige handlinger og annen kirkelig virksomhet. Kirkelig fellesråd forvalter bygg og anlegg på vegne av soknene slik at verdier ivaretas og ikke forringes.

• Organisasjon:

Kirkelig fellesråd i Trondheim skal ha en målrettet og økonomisk effektiv organisasjon og ansatte med høy kompetanse og faglig integritet. KfiT skal kvalitetssikre arbeidsprosessene sine og jobbe systematisk med kontinuerlig forbedring av leveranser og tjenester.

Organisasjon:

KfiTs hovedansvars- og arbeidsoppgaver

- Overordna mål og planer for den kirkelige aktivitet i byen
- Arbeidsgiveransvar
- Tilrettelegging og deltakelse i kirkelige handlinger
- Gravferdsvirksomhet
- Drift og forvaltning av kirkegårder/gravlunder
- Bygg- og eiendomsforvaltning
- Rehabilitering og utbygging
- Økonomistyring og regnskap
- Personalledelse og personalforvaltning

Kirkelig aktivitet

Årsstatistikken fra menighetene i Trondheim viser stor aktivitet og deltakelse i kirkelige handlinger i byen. Tabellen er en summar av årsstatistikken til byens 20 menigheter. Aktiviteter og deltakelse er relativt stabil over år. Tallene er ikke sammenstilt med størrelsen på årskullene der dette kan være relevant.

Vi jobber med utviklingen av mer relevant statistikk-materiale som fanger opp utviklingen i henhold til målene i strategiplanen, herunder en rekke nye aktiviteter som organiseres på tvers av menighetsgrenser. Vel 1,6 % av medlemmene er engasjert i frivillig arbeid.

Statistikken sier ingen ting om størrelsen på denne innsatsen. Mange yter en betydelig innsats både i råd og utvalg og aktiviteter i menighetene. En publikumsundersøkelse gjennomført i 2016 blant Trondheims innbyggere, viser at mange av byens innbyggere identifiserer seg med kirkens verdier – og de kan tenke seg å delta i frivillig arbeid. Menighetene utfordres på å legge til rette for frivillige prosjekter i samsvar med de verdier som kommer til uttrykk. Her er omsorgsprosjekter og flyktninger blitt særlig fremhevet. Frivillig innsats er ofte også av betydelig verdi for den frivillige selv.

Kirkekaffe – Ranheim. Diakon i trosopplæringa Hanne Moxness med datter. (Foto: Ingrid K. Moxness)

	2012	2013	2014	2015	2016
Deltakere i gudstjenester	215.631	177.256	180.390	177.565	179.209
Antall gudstjenester	1817	2112	2074	2118	2214
Dåpshandlinger	1253	1218	1204	1131	1226
Konfirmerte	1292	1207	1134	1151	1162
Vigsler	232	223	198	221	262
Begravelser og bisettelser	886	872	942	965	944
Deltakere i konserter/musikkandakter o.a. kulturarrangement	120.337	79.569	116.530	90.181	93.832
Antall konserter og musikkandakter/kulturarrangement	408/144	395/131	397/135	428/108	441/80
Antall kor	37	39	37	36	38
Kor medlemmer	1059	1211	1060	986	997
Frivillige	2697	1846	1891	1852	2100

Tiller kirke (Foto: Kjetil Aa)

Medlemsutvikling

Det samlede antall medlemmer i Den norske kirke i Trondheim viser en nedgang fra 2015 til 2016. En nedgang som kanskje ikke er helt overraskende, sett i lys av oppmerksomheten rundt medlemsregisteret ved kirkevalget i 2015 og sterke meninger om Kirkemøtets behandling av likekjønnet vigsel. Samlet for perioden 2011 til 2016 ser vi en reduksjon på nesten 7.000 medlemmer. Samtidig øker innbyggertallet i byen med over 11.000 innbyggere i samme periode, slik at andel medlemmer av den samlede befolkningen reduseres sterkere enn nedgangen i antall medlemmer. Dette er en utvikling som vi ser over hele landet. En medlemsandel på om lag 70 % er likevel bedre enn situasjonen for de fleste større byene i landet.

Medlemsstatus kan nå sjekkes over nett

I mange år har Den norske kirke fått kritikk for feil og mangler i medlemsregisteret. Kirkerådet har nå lagt til rette for en elektronisk selvbetjeningsløsning gjennom Id-porten, der man kan sjekke sin medlemsstatus og selv foreta både inn- og utmelding.

Elever fra Berg og Eberg skoler sammen med sokneprest Bergljot Svanholm og biskop Tor Singaas i Domkirka under feiringen av FN-dagen 2016. (Foto: Olav Dahle Svanholm)

Medlemsutvikling i Trondheim

	Innbyggere	Medlemmer	Befolkningsandel som er medlem i DNK
2011	176.083	136.582	77,6 %
2012	179.038	136.977	76,5 %
2013	181.559	133.142	73,3 %
2014	185.190	133.749	72,2 %
2015	187.321	131.196	70,0 %
2016	187.353	129.732	69,2 %
Endring 2011-2016	+ 11.270	- 6.850	- 8,4 %

Diakoni – en kirke for alle

Kirka i Trondheim har en viktig rolle i lokalsamfunnet. Den består av mennesker fra hele byen og fra alle samfunnslag. Her møtes mennesker til gudstjenester, sang og musikk, språkkafé, sosiale samlinger for barn, ungdom, studenter, voksne og eldre i nærmiljøene, trosopplæringstiltak for alle mellom 0 – 18 år, i tillegg til de store ritualene i menneskers liv; dåp, konfirmasjoner, vielser og begravelser.

I kirka er alle velkommen med sine liv, uansett hvilken bakgrunn en har. Kirka er en møteplass der vennskap oppstår, der frivillighet og engasjement får utfolde seg, der sårbare liv får oppleve en himmel over livet, der både sorg og glede kan deles.

Kirka i Trondheim by har de siste årene hatt en betydelig satsing på diakoni gjennom å øke andelen diakonstillinger. Dette har skjedd i et samarbeid mellom Kirkelig fellesråd og Trondheim kommune som har gitt økte bevilgninger til flere diakonstillinger.

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom:

- Nestekjærlighet
- Vern om skaperverket
- Inkluderende fellesskap
- Kamp for rettferdighet

Kirke og kommune samarbeider

Kirka i Trondheim har siden 2000 hatt en egen samarbeidsavtale med Trondheim kommune innenfor helse- og velferdsområdet. Kommunen ser Den norske kirke som en viktig aktør i det helhetlige tilbudet. Kommunen er forpliktet til overfor byens befolkning. Videre står det i avtalen at Den norske kirke ser på seg selv som en viktig bidragsyter i den omsorg som skal tilbys byens befolkning.

Denne avtalen gir kirka en særlig rolle i å være kirke for hjemmeboende eldre, eldre og syke som bor på helse- og velferdssentre, og mennesker med funksjonshemming som bor i sine boliger. Når funksjonshemmede ikke kan komme til kirke, kommer kirken ut. Flere steder i Trondheim har også kirka samarbeid med de kommunale offentlig servicekontorene, og tar i mot mennesker til samtaler.

Høyhus på Tempe - kveldsstemning
(Foto: Pål Arne Winsnes)

Visjon for det diakonale arbeidet

- Kirken vil være en relevant aktør i lokalsamfunnet, som innbyggerne føler en tilhørighet til
- Kirken vil være en brobygger og redskap for fred og dialog
- Kirken vil være en drivkraft for frivillig arbeid, tilhørighet, integrering og verdighet i lokalsamfunnet
- Kirken vil være et talerør og en aktør i lokalsamfunnet og byen vår for
 - Utsatte, sårbare og ensomme mennesker
 - Barn og unges oppvekstvilkår
 - Mennesker i en vanskelig livssituasjon
 - Flyktninger, asylsøkere og innvandrere
 - Rettferdighet, dialog og fred
 - Vern om skaperverket og miljøet i byen vår

Barnas katedral på Lademoen er et viktig og spennende prosjekt, som vi håper kan inspirere kirka til å tenke stort om barn og tro, og viktigheten av å tenke diakonalt om vårt arbeid med barn og unge.

Vi ser en økende popularitet i det å delta på et diakonalt konfirmasjonsopplegg, enten det er i samarbeid med **Livsglede for eldre** eller et eget diakonalt opplegg som har fått navnet **Hjertelaget**. Diakonene

bidrar både med sin faglige og sin relasjonelle kompetanse i konfirmantarbeidet over hele byen.

Aldersgruppen **unge voksne** (20–40 år) er den største aldersgruppa statistisk sett i Trondheim. Mange i denne aldersgruppa er i en etableringsfase. Noen kommer til Trondheim for å studere, andre for å starte i sin første jobb. Uansett er dette en fase hvor mange har behov for å bygge nytt nettverk, enten de lever i et parforhold eller er alene.

I både Nidaros domkirke og i Tempe kirke er det tilbud til denne aldersgruppen. Studentmenigheten har messe annenhver søndag kveld i Nidaros domkirke med stort oppmøte, mens Student KRIK Trondheim har sosiale kvelder hver tirsdagskveld i Tempe kirke. Gjennom en publikumsundersøkelse fra 2016, har vi fått bekreftet at en stor del av befolkningen kan identifisere seg med kirkens verdier – og en betydelig andel av befolkningen kan tenke seg å bidra med frivillig innsats. Her gjelder det å legge til rette for oppgaver som samsvarer med hva folk vil identifisere seg med. I publikumsundersøkelsen var det spesielt omsorgsarbeid og arbeid med flyktninger som ble fremhevet som områder flest vil engasjere seg frivillig i.

Aktive barn sammen med diakon Sølvi Rise ved Strindheim menighet (Foto: Pål Arne Winsnes)

Ungdommer samlet til ulike aktiviteter ved Tempe kirke (Foto: Pål Arne Winsnes)

Sorggrupper

Kirken i Klæbu og Trondheim har i samarbeid etablert tilbud om samtalegrupper – Sorggrupper – for å bearbeide tap og sorg i nære relasjoner. Når man opplever dødsfall i nære relasjoner, kan det være godt å ha noen å snakke med om det som har skjedd og reaksjonene man kjenner på.

Sorggruppene arrangeres som samtalegrupper i regi av kirken. Hensikten er at deltakerne skal kunne dele sin sorg og lytte til hverandre, og på den måten være til gjensidig hjelp og støtte.

Det startes nye grupper hver vår og høst. Gruppene ledes av prest, diakon eller andre med kompetanse og erfaring fra sorgarbeid. De fleste gruppene møtes 7–8 ganger i løpet av et halvt års tid.

Barne- og ungdomsgrupper kan opprettes ved behov, og vil følge et eget og tilrettelagt opplegg. Dersom det er grunnlag for flere grupper, fordeles de ulike påmeldte, slik at man kan finne den gruppen som passer best. Gruppene er åpne for alle, uansett verdi- og livssyn.

Kor Artig på Hoeggen – ekte sangglede

Koret, bestående av medlemmer med funksjonshemming, begeistret både ordfører og publikum under åpningen av Tyholt aktivitets- og sansesenter tidlig desember.

– Det er kjempeartig å synge, og vi synger masse! sier Wenche og Lisbeth entusiastisk etter at den første sangen er unnagjort.

Kor Artig (Foto: Heide Thorsen)

Kor-medlemmene i Kor Artig kommer fra hele Trondheim, og øver annen hver uke. Kor Artig er et kor for mennesker fra hele byen med forskjellige typer utviklingshemninger. Koret ble startet i 2013, og det øver og er knyttet til Hoeggen menighet. Koret bidrar regelmessig på gudstjenester og konserter. Det ledes av diakon Heide Thorsen og kantor Oddrun Bølset fra Hoeggen menighet.

– Vi startet med tre medlemmer i 2013, så har vi vokst. I dag er vi over 20, sier Thorsen som ser hvor mye sangen og musikken betyr for kor-medlemmene. Det betyr veldig mye. Det er bare å se hvor glade de er. For noen er dette det eneste aktivitetstilbudet de har, sier Thorsen.

Trommespiller Kurt Arild og sanger Nexhat tar en velfortjent pause etter første nummer.

– Det er artig at vi synger forskjellige sanger og får nye venner, sier Nexhat, som ikke kan få rost kompisen sin nok. – Han er veldig flink på trommer, sier Nexhat og sikter til trommis Kurt Arild.

Lisbeth og Wenche har også sunget i koret en stund, og det er tydelig at de liker å holde konserter.

– Det er kjempeartig å synge. Jeg trives med gjengen, sier Wenche og smiler. – Alle sammen er vennene mine, sier Lisbeth.

«13-99» - Samtaletilbud på City Syd

Dette tilbudet, for aldersgruppen 13-99, har eksistert siden november 2015. Hver torsdag sitter en prest eller en diakon på Egon på City Syd ved bord 57. En annen prest/diakon går rundt i kjøpesenteret eller sitter ved bordet som står på gangen i andre etasje. På bordet i gangen står det en plakat som forteller om muligheten til å ha en samtale med en prest eller en diakon. De ansatte som er i kjøpesenteret bruker en button med tekst «13-99, Den norske kirke».

Diakon Kaarina Kauppila ved bord 57 på Egon.

Etter et års drift har det vært 114 samtaler. Noen av samtalene har vært avtalt på forhånd, men de fleste har skjedd uten avtaler.

Både kjøpesenterledelse og Egon restaurant er positive til tilbudet. Flere har også etterspurt å ha tilbudet på ettermiddags-/kveldstid når det kan passe bedre for ungdommer og de som er i arbeid.

Fra språkkafé til flerkulturell kokebok

I Lademoen kirke er det språkkafé to ganger i uka. En samles rundt bordene, og snakker sammen om tema på norsk. På den måten kan alle som er fremmedspråklige få anledning til å øve seg. Det serveres kaffe, te og frukt, og alt er gratis. Alle er velkommen, uansett kunnskaper i norsk.

Språkkafeen i Lademoen kirke har også resultert i en inspirerende kokebok med mat fra ulike kulturer og tradisjoner.

- Hver mandag fra klokka 18.00 til 19.30 er alle velkommen.
- Hver fredag fra klokka 11.00 til 12.30 er det «Kvinnens språkkafé». Da er alle kvinner velkomne, og de kan også ta med seg barn.

Målet for begge språkkafeene er å gi innvandrere en god og alminnelig arena for å øke sine norskkunnskaper. Flere frivillige er hjertelig velkommen.

Eksempler fra en mangfoldig aktivitet rundt omkring i virksomheten

«Drive in»-vigsel

Ideen med «Drive in»-vigsel i Lademoen kirke ble svært vellykket. Lørdag 28. mai ble 21 par viet i Lademoen kirke. Responsen på «Drive in»-vigsel i Lademoen var så stor at en var nødt til å sette strek. Det var henvendelser fra hele landet.

Det ser ut som det her ble avdekket et stort behov for en enklere kirkelig vigsel enn den tradisjonelle. Et bryllup i dag er ikke billig, og det er uheldig om økonomi er grunnen til at folk ikke gifter seg. Andre kan dessuten andre ganger ønske seg en liten og intim seremoni og da i kirka. Tilbudet i Lademoen kirke åpner for dette. På høsten ble det gjennomført en ny runde med «Drive in»-vigsel.

Alphakurs i Berg kirke

Flere onsdagskvelder ut over høsten ble det kjørt såkalte Alphakurs. Kurset gav mulighet for hvem som helst til å utforske den kristne tro innenfor trygge rammer. Informative innledninger ble fulgt opp med gruppesamtaler. Her var det lov til å spørre om alt en lurte på.

Legg til kveldsmat og musikk, og det ble både lærerikt og sosialt. Eksempler på tema/spørsmål: Gud og meningen med livet, Hvem er egentlig Jesus, Hva er tro, Er Bibelen viktig i dag, Kommer det noe godt ut av å be, Den Hellige Ånd og livet og Kirken – museum eller levende fellesskap?

Pilegrim i orgelsko

Trondheim er med i et nasjonalt prosjekt, «Pilegrim i orgelsko», som ønsker å gi større plass for barn og ungdom på orgelkrakken. Pilegrim i orgelsko er inspirert av flere orgelskoler og orgelklubber i landet. Her i Trondheim har vi Orgelklubben Ludvig som ledes av vår egen kantor David Scott Hamnes i et samarbeid mellom Kulturskolen i Trondheim og Kirkelig fellelsråd i Trondheim.

David Scott Hamnes er aktivt med i styringsgruppen for dette nasjonale prosjektet. Prosjektet skal være til inspirasjon for orgelspillende barn og unge og orgelpedagoger. Sist vår og sommer var 10 orgel-elever i alderen 6–19 år samlet i Trondheim. Orgel-elevene hadde workshop/mesterklasse tre dager i mai i Nidarosdomen og Ilen kirke i Trondheim og konserter i Nidarosdomen under Olavsfestdagene. I tillegg fikk orgelungdommene faglig oppfølging underveis i prosjektet i løpet av våren/sommeren 2016.

Strinda barnegospel

Menigheten tilbyr barnegospel til skolebarn i 1.–3. klasse med øvelser annenhver torsdag i Strinda kirke kl. 17.00–18.00. Musikalsk leder er kantor Bjørn Vevang. Han har også ansvar for musikken i Trosopplæringa i Strinda.

Kula og Myggen og kantor Bjørn Vevang

Julemesse i Berg kirke

Årets julemesse ble holdt lørdag 19. november. Julemessa er en artig, litt kaotisk dag med mye folk, mange fine varer som kan kjøpes eller vinnes, hyggelig kafé med kaffe og kaker og rømmegrøt og spekemat. Sangunderholdning fra Berg barnehage og en liten andakt stod også på programmet. Rundt om i hjemmene er det blitt strikket og sydd, syltet og laget juleknask. Butikker og andre firma har gitt bort gavekort og andre fine gevinster. Inntekten fra julemessa brukes til oppussing av kjelleren i Berg kirke og til menighetens misjonsprosjekt.

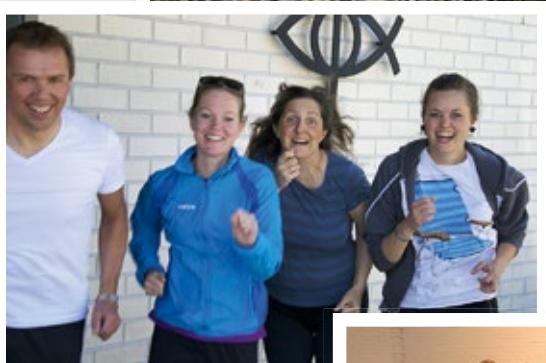
Ungdomsråd

Byåsen menighet har et stort og aktivt ungdomsråd. Under årets juleavslutning for ungdomsarbeidet «Carpe Diem», var det duket for det årlige valget av ungdomsrådsmedlemmer. Seks medlemmer sitter over fra forrige periode, men det var åpning for fire nye medlemmer.

Ungdomsrådet samles en gang pr måned, og diskuterer saker som angår ungdoms- og konfirmantarbeid. Menigheten arbeider for at alle ungdommer i bydelen skal ha et godt tilbud i kirka, og at alle skal føle seg velkomne. I tillegg arrangeres det ungdomsgudstjeneste en gang pr. semester.

Små barn – Store spørsmål, i Hoeggen

Har du små barn som stiller store spørsmål? Er du også usikker på hva som er de rette svarene å gi? Hva skal

Ivrige tårnagenter i Heimdal kirke
(Foto: Kristin Ofstad)

Flott håndarbeid på julemesse i Berg kirke
(Foto: Anne-Sofie Helvik)

Ansatte ved Byåsen i farta. Fra venstre Steinar Leirvik, Else-Linn Haga Øverkil, Ingrid E. Heggset og Maria Fiske Eliassen
(Foto: Ludvig Aasen)

Juleavslutning i 2015
(Foto: Maria Fiske Eliassen)

vi som foreldre svare, når 3-4-5-åringene stiller store spørsmål om liv, død og det vi har vanskelig for å forestille oss? Hvordan kan vi gi barna trygghet gjennom svarene våre, men ikke si noe vi selv tviler på eller vet ikke stemmer?

Solidaritetsløp – Fotball krysser grenser

Umiddelbart etter gudstjenesten kl. 11.00 den 28. august gikk Byåsen menighets årlige solidaritetsløp av

stabelen. Tema for 2016 var «Spring eller spons» til inntekt for misjonsprosjektet «Fotball krysser grenser».

En deltar ved enten å løpe selv eller ved å sponse en løper. Det var to løyper, en kort på 300 meter og en lengre på 1,3 kilometer. Ved dette arrangementet støtter menigheten en god sak som hjelper barn og unge i Bolivia til et bedre liv.

Tårnagentdag i Heimdal kirke

Full fart, mye energi, heftig og en utrolig morsom opplevelse. For det var virkelig artig å oppleve nærmere femti barn på tårnagentdag i Heimdal kirke. Heimdal og Kolstad hadde invitert til felles opplegg for de som var født i 2007.

Dagen forløp med mange ulike gjøremål: skattejakt, film, matpause, utelek, gudstjenesteøving, lek, tårntur og pølsespising. Dagen ble avsluttet med gudstjeneste med et stort antall barn som aktive utøvere

Strinda kirke (Foto: Ingrid K. Moxness)

i gjennomføringen. De var stolt over å vise seg fram for alle foreldrene som hadde kommet på slutten av dagen. Dette ble en dag med gode opplevelser både for barn og voksne.

Suppe og samtale om teologisk uenighet i Hoeggen kirke

20. oktober inviterete menigheten til «Suppe og samtale om å være menighet og leve med teologisk uenighet». Etter Kirkemøtets vedtak om ekteskap, ønsket menigheten å samtale om hvordan en vil fortsette å være en inkluderende menighet, med rom for teologisk uenighet. Dette med håp om å få til en samtale i Hoeggen om hvordan en kan ta hensyn til hverandre og leve godt som fellesskap, tross uenigheten.

Spagettigudstjeneste

Kolstad menighet, i likhet med flere menigheter, hadde lagt opp til flere spagettigudstjenester på ettermiddager i løpet av høsten. Invitasjon lød litt kortfattet: «Kom rett fra barnehage, SFO og jobb til en liten halvtime med sang, musikk og fortelling. Etter samlingen spiser vi middag sammen.»

Ivrig spagettispiser – Arne Westrum Sortland
(Foto: Erlend Skarsem Sortland)

FN-dagen feiret i Nidarosdomen

Den årlige fredsgudstjenesten på FN-dagen ble feiret med elever fra Berg og Eberg skoler i Trondheim. Kl. 12.00 den 24. oktober var hovedskipet i Nidarosdomen fylt opp med nesten 500 summende og forventningsfulle elever.

Fortellingen om Esau og Jakob var den sentrale bibelfortellingen, fortalt av biskop Tor Singsaas og sokneprest Bergljot Svanholm. De to brødrene som

FN-dagen i Domkirka. Biskop Tor Singsaas i godt selskap med barn fra Berg og Eberg skoler (Foto: Olav Dahle Svanholm)

lurte, løy og bedro hverandre, men til slutt søkte sammen i fred og forsoning. Det var korsang og dans fra 5. trinn, og Milka og Christian fra Berg presenterte årets fredsprisvinner Juan Manuel Santos fra Colombia. Fellessanger og bønner var en del av gudstjenesten, der voksne var i stort mindretall fordi denne dagen var det barna som bar fram ønsket om fred i verden.

Kirkebokspioner på Byåsen – Klubb for 4- og 5-åringer

Klubben tilbyr fortelling, sang, leker og aktiviteter når Kirkebokspionene samles tre onsdager på våren. Formålet er at barna skal bli godt kjent med fortellingene og sangene i «Min egen kirkebok», og med kirka og det som er inne i kirkerommet.

Åpen Strinda kirke – Hver onsdag

Menigheten tilbyr et pusterom i hverdagen ved åpen kirke fra kl. 17.30. Meditasjonsmusikk, mulighet for lystenning, bønn og hverdagsgudstjeneste. For de som ønsker det, er det også mulighet for samtale med prest eller diakon.

Babysang

Annenhver fredag fra kl 10.00–11.00 har Strindheim menighet invitert mødre/fedre med barn opp til ett år til BabySang i Strindheim kirke.

Det har vært samling i kirkerommet til sang, rim og regler, kos og glede. Tilbudet om BabySang gis for øvrig av mange av våre menigheter.

Familiedag i regi av Tiller menighet

En søndag i september var det samling ved Vassfjellkapellet, hvor speiderne stod klar til å ta imot til en trivelig dag med grilling og ulike aktiviteter for hele

familien. Speiderne har naturlig nok også andre aktiviteter – eksempelvis har en gruppe av speiderne også prøvd seg som isfiskere.

MandagsCafe på Sverresborg

Mandager klokken 11.00-14.00 er det åpen kafé på Sverresborg Kirkesenter for alle! Fra kl. 12.00 er det babysang i menighetssalen.

Allsangkveld – Julesanger

Tiller menighet inviterte i desember til å være med og synge vakre julesanger sammen med andre i Tiller kirke. Det var forsangere fra Sjetnekoret og Tiller kirkekor. Alle fikk med seg et julesanghefte hjem.

Tilrettelagt pilegrimsvandring

Har du noen ganger hatt lyst til å bli med på pilegrimsvandring men funnet at veien har vært for lang

eller vanskelig? En dag i september ble det, i et samarbeid mellom Heimdal og Byåsen prostier og Handikapforbundet, arrangert en pilegrimsvandring med oppmøte ved Haukvatnet.

Strindheim menighet på Valentinlystsenteret

Diakon Sølvi Rise, sokneprest Jan Øyvind Grøm og aktive i Strindheim menighet har vært aktive på stand på Valentinlystsenteret to lørdager på høsten. De ønsket å gi rom for å tenne lys, gi informasjon om menigheten og rett og slett møte handlende på senteret.

Konserter i Heimdal sone

De fire kantorene – Håkon Grotnes, Christine Goedecke, Knut-Inge Klock og Erling With Aasgaard - inviterte alle musikkelskere, menighetene, menighetsrådene, ansatte og frivillige medarbeidere i

Heimdal prosti til en konsertrekke gjennom faste- og påsketiden.

Nabotreff på Tiller menighetscenter

Menigheten har over 9.000 medlemmer. Noen har vært tillerbygg i mange generasjoner, men de fleste er innflyttere. Nabotreffene på menighetscenteret søker å vise noe av det mangfoldet som er på Tiller.

Søndag 12. februar var Jack Reberaho gjest. Han bodde mange år i en flyktningeleir i Uganda, der han fungerte som prest. Nå bor han i Norge og skal tilegne seg norsk kultur og språk. Han satte ord på hvordan han har opplevd overgangen til Tiller.

Avstandene mellom de nordiske land er mye mindre, men helt problemløst er det neppe å «kun» flytte mellom de nordiske land heller. Diakonen ved Tiller menighet, Kaarina Kauppila, ble intervjuet om dette spørsmålet. Alle nabokvelder har servering, og koldtbord bestilles fra et cateringfirma.

Flyktninger i leir (Illustrasjonsbilde)

I april inviterte menigheten til treff på temaet «Hva betyr flyktningesituasjonen for vårt nærområde?»

Kriser og konflikter driver millioner av mennesker på flukt fra krig og brutalitet. I Norge, i Trondheim og på Tiller vil vi oppleve ringvirkningene. Norge er et godt land å bo i. Vi må være villige til å dele noen av våre goder.

Hvordan vi møter og tar imot disse, vil få stor betydning for om integreringen vil lykkes. Hva er min og din oppgave og rolle? Hva er Tiller menighets oppgave og rolle? Hva kan kommunen, menigheten, frivillige organisasjoner og alle som bor på Tiller bidra med i fellesskap?

Skattejakt i Havstein kirke

Hvis du er barn og kommer litt tidlig til gudstjenesten, så kan du gå på skattejakt i kirka mens du venter!

Kulturkvelder i Byåsen kirke

Menigheten har over tid avholdt faste kulturkvelder

i kirka. I 2016 har blant annet Åge Aleksandersen (februar) og Are Sende Osen (november) hatt samtaler med sokneprest Steinar Leirvik på ulike tema. På disse kveldene har det også vært musikalske innslag med profesjonelle krefter – Gunnar Pedersen, Kåre Kolve og Espen Berg.

Gi meg en fristende kirke – samtalekveld i Heimdal kirke

Storbyforumet «Gi meg en fristende kirke» samlet folk i mars måned til samtalekveld om tema kirke og familie i Heimdal kirke.

- Turboforeldre og kirken – en umulig kombinasjon?
- Hvordan passer kirken inn i barnefamilienes hektiske liv?

Illustrasjonsbilde

Storband og salmer i Hoeggen kirke

Sintefstorbandet gjestet Hoeggen kirke med et nytt salmeprogram den 4. mars. Bandet stilte med blant annet sine blåseinstrumenter og kirka med sitt orgel.

Påskesalmer i reprise – Berg kirke

Søndag etter påske inviterte Berg menighet til å synge påskesalmer. Dette som et spesialtildbud til de som gikk glipp av påskesalmene og/eller gjerne ville høre dem igjen.

Fellesskapskveld i Tempe kirke

Onsdag 27. april var Eivind Bratseth invitert for å forteller om Streetlight. Streetlight er en frivillig organisasjon som driver et senter med barnehjem, en skole og et medisinsk tilbud til barn både på og utenfor senteret i byen Tacloban på Filippinene. Kunstnerisk bidro Betel Brassband med swing og salmer, sang av Christina Ludvigsen og Thormod Høyen med sang og andakt.

Olavsfestdagene 28. juli–6. august

Hvert år rundt olsok fyller Olavsfestdagene Trondheim med fest og folkeliv for barn og voksne; konserter, foredrag, pilegrimsvandring, gudstjenester og gratisarrangementer – opplevelser som berører. En fest som ikke er mulig uten stor innsats fra ansatte i kirka i Trondheim.

I 2016 var det en særlig oppmerksomhet mot barn og unge under paraplyen «Kirke 2016». Barn og unge fikk utforske kirkerommet på en helt ny, kreativ og tøff måte:

- **Barn i det hellige rommet** – en kreativ og annerledes gudstjeneste for og med de aller minste barna. Hva er egentlig en gudstjeneste? Hvordan skape en gudstjeneste på de minste sine premisser? Kan barn selv være med å skape liturgien? Lademoen kirke inviterte til gjestebudsgudstjeneste for barn. I denne gudstjeneste var rollene byttet om og barna var de største!
- **Rockegudstjeneste** – en gudstjeneste med salmer og liturgi i rocka innpakning.
- **En pilegrimsvandring for barn og ungdom** med biskop Tor Singaas ble etterfulgt av familiemesse i Nidaros domkirke.

TV-aksjonen 23. oktober

Mange av kirkens medlemmer i Trondheim var bøssebærere under TV-aksjonen. I 2016 var det Røde Kors som var blitt valgt til årets TV-aksjon. De innsamlede midlene skulle gå til Røde Kors sitt arbeid i ni land:

Illustrasjonsbilde fra Fasteaksjonen

Bilde fra barn i trosopplæringsopplegg (Foto: Inger Helen Nygård)

Syria, Libanon, Sør-Sudan, Afghanistan, Myanmar, Somalia, El Salvador, Guatemala og Honduras. En del av pengene var også øremerket til å hjelpe flyktninger som har kommet til Norge.

Skattejakt i Havstein kirke (Foto: Silje Kristin Meisal)

Nidaros domkirke - Wagnerorglet (Foto: Henning Grøtt, NDR)

Fasteaksjon 2016 – Vær noe for andre

13.–15. mars gikk mange av våre konfirmanter rundt med bøsser for å samle inn penger. Dette er de lokale menighetenes aksjon til inntekt for Kirkens Nødhjelp.

Innsamlingen var spesielt øremerket til katastrofearbeidet til Kirkens Nødhjelp. Organisasjonen er på plass i Syria, Serbia, Nord-Irak, Sør-Sudan og mange andre land. Klimaendringene fører til større og verre katastrofer, og oftest er det de fattigste som blir hardest rammet. Noen katastrofer er klimaskapt og noen kommer som et resultat av krig og konflikt.

En hel uke med Orgelfest

Orgelfest ble, for fjerde gang, arrangert fra lørdag 29. oktober til søndag 6. november – fire fantastiske orgler og variert musikk med nyskapende og dyktige musikere. Orgelfest er en festival både for et bredt publikum og for fagmiljøet, og har som mål å øke interessen for orgelet og øke rekrutteringen av kirkemusikere i Norge. Festivalen favnet alt fra ABBA-guru Benny Andersson til lokale talenter og familieforestillinger. I løpet av én uke var det over 20 arrangementer i Trondheim, hvorav de fleste foregikk i Nidarosdomen, men også i blant annet i Vår Frue kirke og Ilen kirke.

Trondheim har vært et kirkemusikalsk tyngdepunkt i Norge i svært lang tid. Dette kan i stor grad knyttes til Nidarosdomens posisjon opp gjennom århundrene som et nasjonalt kirkelig midtpunkt. Nidarosdomen var en av de første kirkene i landet som fikk orgel (1585). En viktig hendelse både for det lokale og det nasjonale orgellandskapet var byggingen av Wagnerorgelet i Domkirken i 1741. Dette ble så skiftet ut med gigantorgelet Steinmeyer i 1930, et instrument som lenge var Nord-Europas største. Viktig var også byggingen av Sauerorgelet i Vår Frue kirke i 1922. Med restaureringen av Wagnerorgelet i Nidarosdomen og Sauerorgelet i Vår Frue, disponerer byen to helt fremragende historiske instrumenter i utmerket stand. Dessuten, med den nylig gjennomførte og etterlengtede restaureringen av Steinmeyerorgelet i Nidarosdomen, er orgelbyen Trondheim blitt unik, også i europeisk perspektiv.

Disse orglene danner grunnlaget for at Trondheim by er medlem av ECHO (European Cities of Historical Organs). Dette er et klart signal om det internasjonale orgelmiljøets anerkjennelse av orglenes kvalitet og betydning.

Allehelgensdag

Dagen (helga) ble markert i de fleste av våre kirker med ulike arrangement. I noen kirker var det både høymesse på formiddagen og minnegudstjeneste på kvelden. Noen menigheter arrangerte også konserter og hadde åpen kirke utover ettermiddagen. Enkelte menigheter hadde arrangement både på lørdag og søndag.

Forfriskende jazztoner i Ilen kirke

Under høymessen i Ilen kirke søndag 13. november framførte Kjetil Mulelids kvartett nye arrangementer for høymessens liturgiske musikk, med gjenkjennelige melodier og raffinert instrumentering.

Juleforestilling for barn i Kolstad kirke

Den flunkende nye teaterforestillingen om «Måsen og sangfuglen» ble vist 15. desember. Det var en god anledning til å bli bedre kjent med måsen som ikke helt vet forskjell på mitt og på ditt, og sangfuglen som egentlig skulle reist til Syden, men som hadde blitt igjen på Saupstad for å oppleve norske juletradisjoner. Manus og regi: Sissel Trøan og Grete Westrum Sortland. I rollene: Måse: Sissel Trøan – Sangfugl: Grete Westrum Sortland.

Fra «Måsen og sangfuglen»

2016 har i hovedsak vært preget av god drift og med gode tilbakemeldinger på godt vedlikeholdte gravplasser. I vår grøntfaglig gruppe har vi fått vår første arborist. Kjartan Strømme har gjennomført en to-årig etterutdanning og ble uteksaminert i juni 2016.

Vi har over 4.000 trær på våre anlegg. Disse vil nå få en bedre faglig oppfølging; med uttak av farlige trær, beskjæring og utarbeidelse av replantingsplaner. Kjartan Strømme vil dessuten bidra til kompetanseheving av våre øvrige ansatte.

Fagarbeider og arborist Kjartan Strømme (Foto: Kjetil Aa)

Miljøstabilisering av kistegraver på Moholt kirkegård og Lademoen gravlund

Arbeidet med miljøstabilisering av kistegraver startet i 2015 da 830 graver ble behandlet på Lademoen. Ytterligere 1.400 kistegraver ble miljøstabilisert i 2016 på henholdsvis Moholt og Lademoen. Dette gjøres for å sikre gjenbruk av kistegraver. Med en utfordrende arealsituasjon for gravplassene i Trondheim vil dette gi gode bidrag. Kistegraver som ligger nært kirka på Moholt

kan etter hvert igjen bli brukt til kistegravlegging. I tillegg til selve prosessen med miljøstabilisering, vil det på mange gravfelt bli etablert ny drenering. På Lademoen har vi hatt fokus på å legge til rette for gjenbruk av resterende «plastgraver». Lademoen har gode grunnforhold og vil derfor ikke trenge ytterligere tiltak etter kalkingsprosessen.

Fra venstre daglig leder i Nomias, Runar Frømyhr, enhetsleder for kirkegårder i Kirkelig Fellesråd, Trygve Jensen og kommunaldirektør for kultur og næring, Ola By Rise (Foto: Ole Martin Wold)

Nye minnelunder for urner på Lade og Moholt kirkegårder

To nye navnete minnelunder på Lade og Moholt ble tatt i bruk i 2016. Moholt kirkegård er det mest populære stedet for navnet minnelund i Trondheim. Dette er den tredje minnelunden som er etablert på Moholt. Den er bygd opp i glassbyggestein med lys bak, hvor navnene er preget inn i glassbyggesteinen.

Økning av kremasjonsandelen

Fra 2015 kan vi se en svak økning i kremasjonsandelen i Trondheim. Etter mange år med en andel på rundt 60 % er vi nå kommet opp i 67 %. Vi mener at utbyggingen av ulike minnelunder har bidratt til denne økningen, og da sammen med noe mer informasjon om både kremasjon og minnelunder.

Ny minnelund av glassbyggestein på Moholt (Foto: Kjetil Aa)

Nøkkeltall – Gravplassforvaltningen i Trondheim	2015	2016
Døde Trondheim registrert i KfIT	1.114	1.142
Herav kistenedsettelse	391	375
Herav urnenedsettelse (inkl. minnelund)	723	767
Kremasjonsprosent av døde i Trondheim	64,9	67,1
Utførte kremasjoner på Moholt krematorium	1.026	1.075
Urnedsettelse i minnelund (navnet/anonym)	90/30	128/36
Askespredning	25	37
Herav kremasjoner av ikke-bosatte i Trondheim	455	331*

*Dette tallet har naturlige svingninger fra år til år. Helt konkret har ferdigstillingen av ombyggingen av krematoriet på Røros en direkte innvirkning på tallet for 2016.

Ny minnelund på Lade kirkegård (Foto: Kjetil Aa)

Tilfredshet kapell

I 2016 har Bygg- og eiendomsavdelingen fått gjennomført en omfattende og krevende utvendig rehabilitering av Tilfredshet kapell. Under rehabiliteringen ble det avdekket flere bygnings- og råteskader i konstruksjonen, som hadde behov for utbedring. Dette forsinket prosjektet noe, men arbeidene har blitt godt ivaretatt av dyktige håndverkere som har klart å tilpasse nye bygningsdeler med gamle originale materialer.

Kapell og klokketårn i dragestil ble tegnet av Nils Ryjord og oppført i hhv. 1898 og 1901.

- Hele byggets ytre fasader er rehabilitert.
- Samtlige blyglassvinduer er restaurert.
- Det er gjort trereparasjoner og skifertaket er nylagt.
- Kapellet har fått rekonstruert takrytteren med dragehoder på gavlene. Ornamentene som dragehoder har blitt kopiert og erstattet med nye, og som en kuriositet har bygget fått tilbake takrytteren som illustrerer dragens rygg som var originalt på bygget i 1898.
- Deler av pipa til det gamle krematoriet ble også revet. Dette for å tilbakeføre bygget til sin opprinnelige form.
- Både kapellet og klokketårnet har fått flere strøk med linoljemaling.

Tjærebrenning av taket på klokketårnet gjenstår. I tillegg gjenstår rehabiliteringsarbeid på tilbygget til den gamle krematoriedelen. Disse arbeidene er planlagt utført våren 2017.

Tilfredshet kapell, desember 2016 (Foto: Frode Blomlie)

Vi er godt fornøyd med at kapellet nå fremstår i en ny og presentabel drakt for fremtidige års bruk. Byantikvaren har delt ut en solid dose ros på sin facebookside for jobben som er utført.

Bratsberg kirke

Bratsberg kirke framstår nå i ny prakt både utvendig og innvendig. Kirka har vært igjennom en betydelig oppgradering i løpet av 2016. Bratsberg kirke hadde omfattende råteskader på utvendig kledning og hadde mye avflassing av eksisterende maling. Varme- og elektrisk anlegg var modent for rehabilitering/utskifting. Innvendig gulv, vegger, kirkebenker og rekkverk på galleri var preget av slitasje og avflassing.

- Skifertaket er skiftet ut
- Bordkledning og vinduer er blitt skrapet og malt
- Grunnmuren har fått ny farget puss
- I tillegg ledes overflatevann og drenering bort fra kirka
- Det er installert nytt elektrisk anlegg med nye varmeovner
- Gulv, vegger, himling og benker er skrapet og malt. Benkene er tilbakeført med lasering og ådring som i tidligere utførelse

I tillegg har kirkegårdssektoren vært ansvarlig for nødvendige reparasjoner av gjerdet. Tidlig i 2017 vil også ny utvendig belysning av kirka komme på plass.

Bratsberg kirke, august 2016 (Foto: Nils Jørgen Brå)

Stavne kapell

Stavne kapell har i 2016 fått en oppgradering med ny trapp og rampe. Inne i kapellet er det etablert et toalett for funksjonshemmede, og kirkerommet har fått nytt gulvbelegg. I tillegg har de gravplassansatte fått bedre fasiliteter med garderobe og dusj.

Nytt personalbygg ved Havstein kirkegård

De ansatte ved Havstein kirkegård har hatt kummerlige forhold i lengre tid. Etter utvidelsen av kirkegården, og derav økning i bemanningen, var dette forholdet blitt prekært. Personalbygget dekker behov for garderobe, kontor, spiserom med tilhørende tekniske installasjoner. De sanitære forhold er spesielt vektlagt.

Spiserom med adkomst fra øst er ment å være tilgjengelig for bruk av andre utenfor normalarbeidstid

(primært søndager). Egen reguleringsplan for området begrenser byggets størrelse. Plassering av bygget er gjort i tråd med ideen at bygget underordner seg kirken, og steinforblendingen skal visuelt relatere seg til eksisterende steinmur, og markere grensen for kirkegården mot adkomsten. Rundt bygget skal det legges trelemmer. Resten av området er parkmessig anlagt, bl.a. med flere lerketrær til minne om en tidligere lerkelund på stedet.

Øvrige prosjekter – bygg

Bygg og Eiendom arbeider kontinuerlig for å utvikle videre systematikk og planmessighet i drift og vedlikehold av våre bygg. 2016 har vært et svært aktivt år:

- Vi har bl.a. gjennomført innvendige og utvendige malerjobber i flere kirker - Tiller, Heimdal, Berg, Hoeggen, Tempe, Ranheim og Kolstad.
- Sakristiet i Bakke kirke er pusset opp.

Det nye personalbygget på Havstein kirkegård er i bruk. Her i spise- og oppholdsrommet for de ansatte ser vi fra venstre Unni Emilsen, Birger Oldervik og Lars Dahlberg (Foto: Kjetil Aa)

- Nye innbrudds- og brannsentraler er montert i nesten alle bygg, nøkkelsafebokser gir brannvesenet enkel tilgang til alle bygg og oppgraderinger av O-planer og branntekniske tegninger. I noen bygg er det blitt montert dørmagneter av sikkerhetsmessige grunner, og noen steder er det blitt montert panikkbeslag på enkelte dører.
- Ved flere kirker og kapell er vi i gang med å skifte ut lyspunkter både innvendig og utvendig til LED. Dette vil etter hvert gi lavere energikostnader.
- Gamle panelovner og varmtvannsberedere skiftes etter behov og «holdbarhetsdato».
- Flere ringe- og lydanlegg er oppgradert, og vi har inngått avtale med firma for oppfølging.
- Luftfuktere er montert i Berg og Strinda kirker.
- Takrenner og nedløp på flere bygg er oppgradert.
- Oppgradering av lydanlegg – Strinda, Berg, Kolstad og Lade kirker.
- Nye kirkeklokkeanlegg (ringelegg) ved Byåsen kirke og Kolstad kirke.

Fra 2012 har Kirkelig fellesråd gjennomført flere store energioptimerende prosjekter

ENØK-utfordringer ved kirkebygg og kapeller

Dette er spesielle bygg med mye volum og en spesiell bruk. Flere av byggene er kulturhistoriske med vernestatus. Effektive enøktiltak er utfordrende å få gjennomført for disse; bl.a. tetting og etterisolering. Det er ofte motstridende ønsker og behov; effektiv energibruk, komfort, orgelets behov, luftfuktighet, bygningskroppens behov, antikvariske myndigheter, sikkerhet ...

Vi har, basert på en utredning fra 2012, gjennomført flere enøktiltak - oppgradering av ventilasjonsanlegg, utskifting av en del vinduer og sentralt styringsanlegg. Dette har medført noe lavere energibruk, men også bedre styring av når energien brukes. Det siste gir bedre komfort for besøkende og bedre arbeidsmiljø for de ansatte. Arbeidet med å legge til rette for ytterligere energieffektivisering videreføres i forbindelse med rehabilitering og vedlikehold av byggene.

Strømforbruket i de tre siste årene, korrigert for temperatur, viser en svak nedgang (omlag 5 %) med en liten økning det siste året. Dette er vi ikke helt fornøyd med, og vi vil i 2017 ha et fornyet og systematisk fokus på rutiner og holdninger til reservasjon og bruk av rom/bygg, noe vi mener skal kunne gi et ytterligere positivt resultat når det gjelder forbruk av energi.

Varmestyring

Hovedprosjektet har vært innføring av sentral driftskontroll for fjernstyring av varme i alle kapell og kirkebygg. Dette sørger for at alle bygg har en lav hviletemperatur når de ikke er i bruk, og at byggene varmes opp automatisk før planlagte arrangement. Dette medfører at bygg ikke varmes opp mer enn nødvendig, noe som også er positivt for bevaring av byggenes treverk og kunst. Kirkelig fellesråd i Trondheim har vært først i landet til å ta i bruk et så avansert system i så stor skala.

Andre energiøkonomiserende prosjekt

- I Ranheim kirke er det gjennomført sanering av oljefyr og installering av vann-til-vann varmepumpe. Her er det boret tre energibrønner og installert tilpassede konvektorer i bygget.
- Det er også gjennomført oppgradering av ventilasjonsanlegg i fire bygg, for å oppnå energisparing med varmegjenvinning.
- I Byåsen kirke er det i tillegg foretatt utskifting av vinduer til energiglass.
- Nytt varmeanlegg i Tilfredshet kapell. Som et ledd i ENØK-prosjektet ble det prosjektert et nytt varmeanlegg basert på varmepumpeteknologi. Varmepumpen henter luft utendørs og omgjør denne til varmtvann som forsyner radiatorer i selve kirkerommet, resultatet blir da et luft/vann anlegg. Uvanlig for de aller fleste varmepumpeanlegg, har vi fått til en løsning med plassering av varmepumpen i kjelleren for å unngå store installasjoner på utsiden av bygget.

Større prosjekter – gravplasser

Tiller kirkegård

Anleggsarbeidene startet tidlig høsten 2014. Anlegget ble ferdigstilt høsten 2016. Det er anlagt arealer for både kistegraver, urnegraver og minnelunder. Utvidelsen av kirkegården er på om lag 24 mål. Størrelsen på utvidelsen kan angis ved følgende tall:

1.089	Kistegraver
234	Kistegraver for muslimer
346	Urnegraver
53	Kistegraver i minnelund
444	Urnegraver i minnelunder (navnet og anonym)

Charlottenlund gravlund

Gravearbeidene på denne store gravlund, 90 mål, startet i august 2016. Høsten 2019 skal anlegget være klart til bruk. Størrelsen på anlegget kan angis ved følgende tall:

Type grav	Trinn 1	Trinn 2
Kistegraver	1.413	994
Kistegraver for muslimer	496	
Kistegraver i minnelund	47	
Urnegraver	1.805	747
Urnegraver i navnet minnelund	1.338	288
Urnegraver i anonym minnelund	360	
Sum	5.429	2.029

Flyfoto over området for Charlottenlund gravlund (skravert felt). Oppe til høyre sees trafikkmaskina på Ranheim.

Illustrasjon på hvordan Charlottenlund gravlund tilnærmet skal framstå når den er ferdig. Denne framstillingen er sett fra Jakobsli mot syd.

Organisasjon

Satsingsområder og tiltak

Tro, Kultur og Samfunn – menigheter

En styrking av kirkens omsorgstjeneste har vært et helt klart satsingsområde for Kirkelig fellestråd, og i tråd med kommunens prioriteringer. Det er etablert byovergripende fagforum/samarbeidsforum innen både undervisning og diakoni. Dette er et spennende og nyskapende arbeid som videreføres med tro på at det faglige samarbeidet er en ressurs for utviklingen av omsorgstjenestene lokalt i menighetene. Samtidig har fellestrådet gjennom mål- og strategiplanen vist interesse for utviklingen av en diakonal profil for byen. Prioriteringer av kirkens omsorgstjenester bør kobles til identifiserte behov i befolkningen.

Arbeidet med trosopplæring er etablert i alle menigheter, og som for diakonene utvikles tilbud og innhold, og samarbeid om gjennomføring, i et byovergripende fagforum. Her er betydelige grensesnitt mellom omsorgstjenester og undervisning.

Bygg og eiendom

Vi har hatt tatt igjen mye av etterslepet på vedlikehold og rehabilitering på våre kirkebygg. Det er gjennomført større rehabiliteringsprosjekter i både Tilfredshet kapell og Bratsberg kirke. Et nytt personalbygg på Havstein kirkegård er også tatt i bruk.

Kirkegård

Utvidelsen av Tiller kirkegård er ferdigstilt, og de praktiske arbeidene med den nye og store Charlottenlund gravlund er kommet godt i gang. Kirkegårdene/gravlundene forøvrig ligger nå på et normalt vedlikeholds nivå iht. en gitt standard.

Prosjekt «Ny soknestruktur»

Prosjektet «Ny soknestruktur» er forankret i fellestrådet Mål- og strategiplan. Fellestrådet har ønsket å fremme viktige diskusjoner rundt hvorvidt dagens soknestruktur med 20 sokn er hensiktsmessig, i lys av de endringsutfordringer vi står overfor. Dette er i samsvar med en utfordring som Nidaros bispedømmeråd har sendt alle fellestråd og menighetsråd i bispedømmet. Trondheim vokser raskt og befolkningsveksten fordeler seg ujevnt i byen. Transportårer og bydelssentra endres. Kirkens inndeling i grunneheter – sokn – har vært rimelig stabilt i mange ti-år. Arbeidsmetoder og tilgjengelighet i andre deler av samfunnet endres raskt.

Det jobbes aktivt med faglig utvikling og samarbeid med andre offentlige og ideelle organisasjoner også fra kirkens side. Spørsmålet i dette prosjektet blir hvorvidt endringer til færre og større sokn kan styrke lokalkirken i sin innsats for å møte alle disse nye utfordringene. Ny organisering innebærer en endring i organiseringen av flere ressurser i soknene, herunder lokal daglig ledelse. Utredningen skal danne grunnlag for prosesser og beslutninger i forbindelse med mulig sammenslåing av sokn og utvikling av kirkebygg.

Kirkelig fellestråd har ikke beslutningsmyndighet i disse spørsmålene. Menighetsrådene er de organer som må initiere søknader hvor bispedømmerådet er vedtaksmyndighet for disse søknadene. Fellestrådet har sett på seg selv som en katalysator for endringsforslag basert på fakta. Alle valg har konsekvenser. Fellestråd og kirkeverge legger til rette for fakta- og mulighetsgrunnlag for menighetsrådene.

Markedsføring

For å nå målsettingen om økt tilslutning til kirkelivet i Trondheim, har fellestrådet satt fokus på markedsføringen av kirkens tilbud og aktiviteter. 2016 var et år hvor Trondheims menigheter økte satsingen på markedsføring. For å vise byens befolkning det mangfoldige tilbudet kirken i Trondheim tilbyr, har denne satsingen vært både etterlengtet og nødvendig. Mange menigheter har fått gode hjemmesider, med formidling som vekker interesse, gjennom både tekst- og bildebruk.

Publikumsundersøkelse

Kirkelig fellestråd gjennomførte våren 2015 en publikumsundersøkelse der vi spurte byens befolkning om deres holdninger til kirken i Trondheim. Der kom det tydelig frem at vi har en vei å gå. Selv de som deltar mest i kirkens aktiviteter, mangler kunnskap om de mangfoldige tilbud de ulike menighetene har å tilby. Dette er noe KfiT og menighetene tar inn over seg.

SoMe treffer publikum

Det er tydelig at markedsføring gjennom sosiale medier (SoMe) er veien å gå for å nå ut til de brukerne og målgruppene vi ønsker. SoMe har et potensial som nettsidene ikke kan måle seg med, med Facebook som den desidert største kanalen. Med et samfunn i stadig endring, er det helt nødvendig at kirken henger med i

utviklingen og møter publikum der de er. Menighetens arbeid med markedsføring på Facebook ble intensivert i 2016, men det er fortsatt en vei å gå. Blant annet ønsker vi mer bruk av levende bilder. Korte videosnutter med tekst er det som «deles» og «likes» best på SoMe, så der skal vi bli bedre!

Ansatte og årsverk

I desember 2016 var det 145 fast ansatte (133 årsverk) i Kirkelig fellesråd i Trondheim. I tillegg kommer rundt 10 årsverk på timelønnte; sesongarbeidere på kirkegård, vakter og timevikarer i menighet og overtidstimer. Dessuten er det registrert omlag 6 årsverk på utlønning til ansatte med menighetsrådene som arbeidsgiver.

Vi arbeider aktivt for likestilling mellom kjønnene. Ansattetallene viser en tilnærmet jevn fordeling av kvinner og menn, virksomheten sett under ett.

Aktivitetstilbud til de ansatte – kulturbygging på tvers

Vårt bedriftslag - med slagordet «Jesus Christ Sportstar» – både slår og sparker godt fra seg i årets trippelballserie. Trippelball-serien består av volleyball, innebandy og fotball. Det spilles altså tre kamper pr. kveld med 12 minutter på hver gren. Flere deltakere er svært velkommen, og jenter/kvinner oppfordres spesielt til å melde seg på. Laget stiller i åpen klasse, hvor det er et poeng at det er deltakere av begge kjønn.

Desentralisert master-utdanning innen diakoni

Nidaros bispedømmeråd, Diakonhjemmets Høgskole, Diakonforbundet Nidaros Stift og Kirkelig fellesråd i Trondheim har etablert et samarbeid om en Master i diakoni på deltid, med aktuelle studieemner som vil bli gjennomført i Trondheim.

Her ser vi noen av de aktive. Fremste rekke fra venstre: Jørund Hølaas, Lillian Barseth, Ida Marie Weltzien og Kristoffer Nabeit. Bakre rekke fra venstre: Jørn Petter J. Lænn, Knut Olsen, Torbjørn Dybsland, Nils Jørgen Brå, Arve Schanke og John Moberg (Foto: Arne Lauvås)

Første studieemne gikk av stabelen høsten 2015. Våren 2016 ble det gitt tilbud om 10 studiepoeng i studieemnet «Sjelsorg i en tros- og livssynspluralistisk kontekst» med undervisning i de nye lokalene på Dronning Mauds Minne Høyskole. 14 studenter deltok.

Høsten 2016 bød på et nytt studietilbud over 10 studiepoeng: «Faith and religion in work with migrants». Studiet er aktuelt for folk i frivillige organisasjoner, ansatte i kommunene, menigheter og ansvarlige for boliger for mindreårige asylsøkere og flyktningmottak. Studiet fikk god oppslutning med hele 20 deltakere.

Lokaler, anlegg, HMS-arbeid og sykefravær

Det er ikke innrapportert arbeidsuhell med alvorlige skader i KfIT i løpet av året. Det er heller ikke kommet meldinger fra verneombudene om brudd på sikkerhetsrutiner eller andre hendelser vedrørende helse, miljø og sikkerhet gjeldende for de ansatte. Arbeidsmiljøutvalget har hatt regelmessig møtevirksomhet.

Sykefraværet for 2016 er summert for alle enheter til 7,43 %. Fraværsprosenten inkluderer ikke fødselspermisjoner, fravær grunnet syke barn etc. Den ligger noe høyere enn virksomhetens måltall. Ledergruppen har oversikt over årsakene til alle langtidsfravær og har i 2016 satt særlig fokus på utfordringene.

Grønnere miljø

- Papp og papir samles inn og tas hånd om med henblikk på resirkulering.
- Farlig avfall behandles i tråd med offentlige retningslinjer.
- Vi benytter ikke torv i anlegging av nye gravplasser.
- Vi miljøstabiliserer gamle graver, noe som gir muligheter for gjenbruk.
- Kompostering og gjenbruk av jord skjer på gravplassene samt pågående prosjekt for bedre avfallsortering og håndtering.
- Ved Krematoriet er oljeforbruket redusert med 20 tonn de siste to årene, noe som betyr 64 tonn mindre utslipp av CO₂ for samme periode. Dette som et resultat av ombygging og kompetanseheving i prosessdrift. I tillegg har etablering av større oljetank redusert behovet for antall påfyllinger.
- Det er satt opp fuglekasser på noe gravplasser.
- Nye gravplassanlegg søker å legge til rette for et insektmangfold ved rett beplantning.

Studentene på studieemnet «Faith and religion in work with migrants» høsten 2016 (Foto: Pål Arne Winsnes)

Økonomi og økonomisk resultat

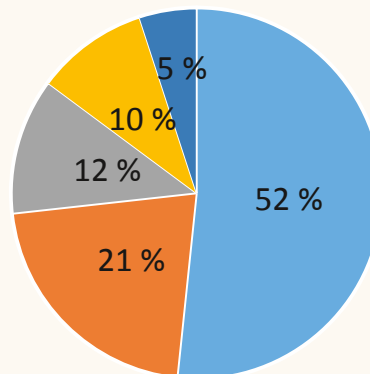
Netto drifts- og finansinntekter var på ca. 151 millioner kroner. Driftsresultat/mindreforbruk på 0,5 % (814.000 kr) avsettes på disposisjonsfond for finansiering av vedtatte tiltak i handlingsplan og økonomiplan for perioden. Det er vist god styring og kontroll gjennom året og stor lojalitet for å gjennomføre driften iht. vedtatte planer. Dette er synliggjort i gode resultater.

Kirkelig fellesråd har bevilgninger fra Trondheim kommune som den viktigste inntektskilden for drift av kirke/menighet, administrasjon og kirkegårder. Kirkegårdsdrift har i tillegg inntekter gjennom festeavgifter for gravsteder, utleieforhold og tjenester ovenfor utenbysboende og for stell av graver.

For området Tro, Kultur og Samfunn (kirke og menighet) tilkommer statlige tilskudd til trosopplæring samt enkelte diakon- og katekestillinger. Utleie av kirkene til konserter og arrangement med mere gir også inntekter.

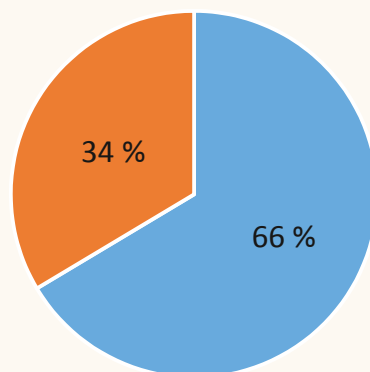
På investeringssiden er kommunal bevilgning eneste inntektskilde, som i foregående år. Totalt er det gjennomført investeringer i anleggsmidler for ca. kr 150,7 mill. kr (brutto) i 2016.

Aktivitet og driftskostnader for 2016 fordelt på avdelinger

- Tro, kultur og samfunn 52 %
- Kirkegårdsdrift 21 %
- Bygg og eiendom 12 %
- Økonomi og administrasjon 10 %
- Kirkeverge, Fellesråd inkl. prosjekt 5 %

Driftskostnader for 2016 fordelt på kostnadstyper

- Lønn og sosiale kostnader 66 %
- Kjøp av varer og tjenester 34 %

Representanter i Kirkelig fellesråd 2015 – 2019

Svein Willy Danielsen – leder

Jan Olav Straume – nestleder

Menighet/Virksomhet	Representant
Bakklandet	Hilde Hov Lauritzen
Berg	Liss-Tone Bakkehaug
Bratsberg	Trygve Rødsten
Byneset	Siv-Mari Forsmark
Byåsen	John Stene
Charlottenlund	Anita Kathrine Olsen
Heimdal	Olav Johannes Nilsen
Hoeggen	Eivind Rindal
Ilen	Britt-Inger Volden
Kolstad	Runar Martin Walderhaug
Lade	Kristin Kjølseth Johansen
Lademoen	Jan Olav Straume
Leinstrand	Jon Rokseth
Nidaros domkirke og Vår Frue	Kari Bach Henningsen
Ranheim	Jan-Erik Kosberg
Strinda	Kristian Steinnes
Strindheim	Kari Helene Gudmundset
Sverresborg	Ivar Selmer-Olsen
Tempe og Leira	Stein Bratseth
Tiller	Svein Willy Danielsen
Nidaros biskops representant	Ragnhild Jepsen
Kommunens representant	Geirmund Lykke

